

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”
„Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi”
Materiał współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach schematu II pomocy technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020”
Za treść materiału odpowiada Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Warszawie

Raport z warsztatów

Tytuł warsztatu: Ewaluacja LSR

Osoba prowadząca warsztat – 1. Joanna Abramowicz, 2. Zofia Polańska, 3. Zuzanna Popis (EGO– Evaluation for Government Organizations S.C.)

Cele warsztatów:

- Lepsze zrozumienie procesu ewaluacji
- Wzmocnienie umiejętności planowania ewaluacji
- Zebranie oczekiwań odnośnie do procesu ewaluacji

Przebieg warsztatów:

I część – krótkie omówienie teorii i najważniejszych pojęć związanych z ewaluacją, praca warsztatowa na case study i planowanie poszczególnych etapów ewaluacji – od opracowania logiki interwencji i celu badania, po opracowanie pytań/zagadnień badawczych i przyporządkowanie metod i respondentów do pytań badawczych.

Treść case study dotyczyła wsparcia dotacyjnego dla przedsiębiorców na start i rozwój działalności oraz niewystarczającego zainteresowaniem wsparciem. Podano krótką charakterystykę obszaru. Zadaniem uczestników było zaplanowanie ewaluacji krok po kroku, w oparciu o treści podawane przez ekspertki w taki sposób aby uchwycić efekty projektów.

II część – polegała na dyskusji nad refleksjami uczestników dotyczących ewaluacji i wniosków z przeprowadzonej metaewaluacji, poznania ich oczekiwań wobec ewaluacji w obecnej perspektywie i zebrania propozycji jak powinien wyglądać proces ewaluacji.

III część obejmowała krótkie przedstawienie wybranych narzędzi AI, i możliwości ich wykorzystania w ramach ewaluacji na poziomie LGD. Ta część, wprowadzana była w miarę możliwości czasowych i zależnie do tego, jak angażująca była dyskusja w części II.

Na jednej z porannych sesji dyskusja właściwie się nie odbyła, ponieważ uczestnicy, mimo zachęt nie zechcieli zabrać w tej sprawie głosu. Natomiast część warsztatowa odnosząca się do kolejnych kroków planowania i przygotowania ewaluacji była udana, uczestnicy pracowali z zaangażowaniem, wyciągając interesujące wnioski dla siebie (co prowadzącą mogła stwierdzić przysłuchując się i uczestnicząc w dyskusjach przy stolikach warsztatowych).

Najważniejsze wnioski wynikające z dyskusji (w tym praktyczne propozycje rozwiązań dotyczących wdrażania podejścia LEADER, potrzeby szkoleniowe LGD zidentyfikowane w toku warsztatów itp.).

Można zauważyć, że część uczestników, zwłaszcza te osoby, które zajmują się ewaluacją w swoich LGD jest zainteresowana pozyskaniem nowej wiedzy, jak lepiej planować i realizować ewaluację oraz jak skorzystać z wniosków z badań.

Wnioski z warsztatu pokrywają się z wnioskami z metaewaluacji – w większości uczestnicy koncentrują się na aspektach związanych z wdrażaniem LSR, osiągnięciem wskaźników i wydatkowaniem środków. W mniejszym stopniu skupiają się na pomiarze efektów i wartości dodanej lub brakuje im świadomości i wiedzy w tym zakresie. Trudność sprawiło także określenie efektów, jakich można realnie oczekiwać (a w związku z tym badać) w odniesieniu do interwencji w ramach LSR. Czasami oczekiwano, że efekty wdrażania LSR będą widoczne na poziomie wskaźników dla całego obszaru (np. poziom bezrobocia, liczba firm, jakość życia). Ze względu na skalę interwencji, jak i inne czynniki oddziałujące na takie kwestie jak ogólna sytuacja ekonomiczno-społeczna na terenie LGD, prowadzące starały się podkreślić, że należy się raczej skupić na udokumentowaniu efektów bardziej bezpośrednich tj. tych, które odnieśli beneficjenci lub osoby z nimi związane.

Co się sprawdziło w dotychczasowej ewaluacji?

Podkreślano rolę współpracy z ewaluatorami i duże zaangażowanie ze strony LGD w proces ewaluacji, polegające na dostarczaniu danych i ich interpretowaniu.

Ważna była także współpraca LGD z samorządem województwa, polegająca na wymianie doświadczeń i informacji np. dotycząca błędów i możliwości ich korekty. Taka wymiana jest szczególnie istotna dla poprawnej realizacji działań, niekoniecznie jednak wprost związanych z ewaluacją.

W opinii uczestników, nie sprawdziły się warsztaty refleksyjne. Głównym powodem w opinii uczestników warsztatu był fakt, że spotkania te miały formułę otwartą i przychodziły na nie osoby, które nie miały wiedzy na temat projektów realizowanych przez LGD, a beneficjenci projektów nie byli zainteresowani uczestnictwem.

W jaki sposób LGD skorzystały z wniosków z ewaluacji?

Przed wszystkim raporty z ewaluacji nie dostarczyły LGD zupełnie nowej wiedzy, co jest zrozumiałe jeśli weźmiemy pod uwagę, że to LGD dostarczały większość danych ewaluatorom a raporty z ewaluacji w dużej mierze opierały się na danych monitoringowych. Uczestnicy podkreślali, że sami na bieżąco korzystają z danych monitoringowych. Wnioski z raportów nie były również porównywane regionalnie, co pozwoliłoby dostarczyć dodatkową wiedzę.

Podkreślano, że część wniosków z ewaluacji okazała się wartościowa podczas tworzenia nowej strategii LSR. Szczególnie wartościowa była analiza danych od wnioskodawców. Dzięki temu planowano nowe aspekty i kierunki działań.

Nastąpiło też ogólne podniesienie wiedzy o ewaluacji wśród osób współpracujących przy jej realizacji.

Co można zrobić inaczej?

- Warto uwzględnić większy udział LGD w tworzeniu i opracowaniu założeń ewaluacji.
- Ewaluacja powinna uwzględniać specyficzny kontekst regionu, a nie być realizowana według szablonu, jak miało to miejsce w części LGD (jeden wykonawca realizujący kilkadziesiąt ewaluacji).
- Moment realizacji ewaluacji powinien być dopasowany do stopnia zaawansowania realizacji LSR tak, aby można było uzyskać pełną wiedzę o efektach.
- Konieczne jest podniesienie wiedzy na temat planowania ewaluacji tak, aby uwzględniała pomiar efektów. Można rozważyć skupienie na określonych typach projektów, a odstąpić od szczegółowej oceny aspektów funkcjonowania biura, które nie wnoszą dużej wartości informacyjnej ponieważ opierają się na danych monitoringowych.
- Warto zadbać o większą reprezentatywność w doborze respondentów, którzy proszeni są o ocenę np. rozpoznawalności LGD czy ocenę oferty (doradztwa, szkoleń, informacji)

Jakie są oczekiwania odnośnie do ewaluacji w przyszłej perspektywie?

- Powinny odbywać się coroczne spotkania na poziomie wojewódzkim
- Warto organizować spotkania cykliczne, na których będą omawiane dobre przykłady z zakresu ewaluacji na poziomie ministerstwa.

Opcjonalnie, inne dodatkowe informacje (np. o rozbieżnościach zdań między uczestnikami itp.).

Pojawiały się rozbieżności odnośnie do rozumienia roli ewaluacji. Część uczestników „zatrzymywała się” na poziomie mierzenia wskaźników i wydatkowaniu środków, nie poszerzając swojej perspektywy na efekty i korzyści wynikające dla lokalnej społeczności z realizacji LSR.